

Judit Shakedová (Zdenka Štiastná)

62 – Čtrnáctiletá Zdenka Štiastná před odjezdem z Čech do Dánska, podzim 1939
archiv Judit Shakedové

Judit Shakedová (Zdenka Štiastná) se narodila v roce 1924 v Rajhradu u Brna. Vychodila zde obecnou školu, pak přestoupila na židovské gymnázium v Brně. V roce 1938 se přestěhovala k příbuzným do Prahy a začala chodit do sionistického kroužku Makabi hacair. V květnu 1939 nastoupila do školy aliya, která měla mladé lidi připravit na vycestování do Palestiny. V říjnu 1939 odjela spolu se skupinou mládeže do Dánska, odkud na jaře 1941 odcestovala do Palestiny. Cestou se seznámila s budoucím manželem Icikem, s nímž pak prožila několik let v kibucu Gezer. Při válce za nezávislost Izraele v roce 1948 byl Icik zabit a Zdeňka (Judit) zůstala sama. V roce 1952 se provdala za Šloma a žili společně v Ramle. Nyní žije s rodinou v Haifě.

63 – Vzpomínka Judit Shakedové

„Rajhrad, to bylo moje doma. Tam jsem to měla ze všeho nejradši. Často jsem pomáhala mamince nebo jsem si hrála u nás na dvoře, s naším Rekem. Zato můj starší bratr Ota ten byl úplně jiný, pořád lítal někde venku s ostatními. Tatiček se jmenoval Jakub, byl z deseti dětí, pocházel z Hustopečí. On neuměl skoro vůbec česky, jen co někde pochytil. Maminka Irma byla ze Světlé nad Sázavou, měla pět sourozenců. Její mladší bratr se jmenoval Karel, jeho zásluhou vlastně vzniklo Židovské muzeum v Praze. Když Němci likvidovali synagogy v regionech, tak je přemluvil, aby se ty náboženské rekvizity převezly do Prahy.

U nás se to s tím židovstvím až tak nepřehánělo. Tatiček původně chtěl košer domácnost, ale maminka ho brzy převychovala. Třeba když nám na Vánoce sousedi přinesli vejslužku, tak tatiček nechtěl odmítnout, tak to přijal, ale muselo to být v tom jejich nádobí. Na velké svátky jsme jezdili do brněnské synagogy. U nás v obecné škole jsme byli jen tři z židovských rodin: já, Ota a moje kamarádka Lila. Když mi bylo devět, poslali mně do židovského gymnázia v Brně. To učení mě moc bavilo. Hned jsem si zamilovala ivrit a umínila jsem si, že jednou budu dělat hebrejštinu a nakonec se mi to opravdu splnilo. Po Mnichovu se všechno zhoršovalo, ale naši nikdy nemluvili o tom, že by se jelo někam pryč. Ani myslím neměli

dost peněz na ty certifikáty. Až později jsem se dozvěděla, že Otu vyhodili ze školy, snad někdy v roce 1940 šel ještě do učení k jednomu zahradníkovi a prý byl dokonce zapsaný do ilegální aliji. Proč neodjel to nevím, asi nechtěl opustit rodiče.

Koncem roku 1938 jsem jela k příbuzným do Prahy. Zapsali mě do gymnázia a taky jsem začala chodit do Makabi hacair. Spousta těch dětí se znala odmalička, často mluvily o tom, že se jednou pojedou do Palestiny. Na jaře 1939 začala alija škola. Učily jsme se tam ivrit, dějiny Palestiny a taky jsme chodily na tělocvik. Však jsme to potřebovali, byli jsme všichni z měst a měly jsme přeci přijít do kibucu. V létě se konal tábor ve Verměřovicích, tam jsme si to poprvé vyzkoušeli, jaké to je pracovat na poli. Já jsem to nijak zvlášť neprožívala. Mě hlavně těšilo, že jedeme všichni pospolu.

➔ [Doma na cestě >](#)
„Vystěhovalectví“, s. 267

PŘEŠKOLOVACÍ KURSY ALIJÁ MLÁDEŽE V PRAZE
בית הספר של הנער העולה בפראג

13-3

VYSVĚDČENÍ - תעודה

Žák (yně) Zdenka Stiasná התלמיד (ת) ז'נקה סטאסנא
navštěvoval(a) přeshkolovací kursy pomocného vý- בקר (ת) את בח"ס של הנער העולה, מיום 10. V.
boru pro židovskou mládež od 10. V. do 7. VII. 39. עד 7. VII. 39. ובהתאם להתקדמותו (ת) בטרימסטר
a vykazuje v 7. trimestru, v jednotlivých před- נתנת לו (ת) את התעודה: 100%
mětech tyto výsledky: המבחנים

Ivrit a Tnach	<u>výborně</u>	<u>מבטימים</u>	עברית תנ"ך
Židovské dějiny	<u>výborně</u>	<u>מבטימים</u>	היסטוריה ישראלית
Sionistické dějiny	<u>výborně</u>	<u>מבטימים</u>	תולדות הציונות
Zeměpis Palestiny	<u>výborně</u>	<u>מבטימים</u>	ידיעת הארץ
Všobecné dějiny	<u>výborně</u>	<u>מבטימים</u>	היסטוריה כללית
Mat., fys., chemie	<u>výborně</u>	<u>מבטימים</u>	מטמ., פיז., כימיה
Přírodopis	<u>výborně</u>	<u>מבטימים</u>	ידיעת הטבע
Ruční práce	<u>výborně</u>	<u>מבטימים</u>	מלאכת יד
Tělocvik a sport	<u>výborně</u>	<u>מבטימים</u>	התעמלות ואספורט
Stupnice známek: <u>výborně, velmi dobře, dobře, dostatečně, nedostatečně.</u>			
Případné poznámky:			הערות:
Celkový výsledek lze označiti za: <u>výborný</u>			את התקדמותו (ת) הכללית יש לציין ב- <u>מבטימים</u>
דרגת הציונים בעברית: מצוינה, טובה מאד, טובה, מספיקה, בלתי מספיקה			
V Praze dne <u>8. srpna 1939.</u> <u>8. תמוז תרצ"ט</u> פראג יום <u>8. תמוז תרצ"ט</u>			
<u>[Signature]</u> Třídni - המורה		<u>[Signature]</u> Správce kursů - המנהל	

64 - Vysvědčení, které Zdenka dostala na závěr přípravných kursů do Palestiny
archiv Judit Shakedové
Kursy probíhaly v Praze a byly určeny dětem ve věku 14-16 let. Děti se v nich připravovaly na život v Palestině.

Někdy koncem léta jsme se dozvěděli, že na nějakou dobu jedeme do Dánska, na statky a pak teprve do Palestiny. Co jsem o té zemi věděla? Asi leda to, že se tam odehrává knížka o dívce Bibi, která žije s rodiči ve městě a na prázdniny jezdí k dědovi, na venkov. A pak jsem samozřejmě znala ty pohádky od Andersena, ale to bylo všechno. Ta rodina, kde jsem byla... oni byli moc milí, však si mě vzali k sobě. Určitě to nebylo snadné starat se o další dítě, ty jejich už byly

z domu, tak možná ti rodiče chtěli mít svůj klid a pak si usmysleli, že takhle pomůžou židovskému děcku. Já to vím moc dobře, že kdyby mi nepomohli, tak nejsem naživu, ale tak jsem tenkrát nepřemýšlela. Prostě jsem si říkala, že to nějak v Dánsku přežiji a pak se brzy uvidím s rodiči. Těžko to nějak vysvětlit, jací oni byli. Asi mi připadalo, že jsou cizí, že já jsem cizí. A kromě toho mi hrozně chyběl nějaký privátní koutek, kam bych si zalezla a byla sama. Tak jako u nás doma, v Rajhradu. Jediné, co mě nějak drželo nad vodou byli kamarádi. Oni byli pro mě ta druhá rodina. Brala jsem je jako druhou rodinu. Mohla jsem se jim vypovídat a to byla velká úleva.“

V dubnu 1940 bylo Dánsko okupováno nacisty a organizátoři záchranné akce se pokusili alespoň několik dětí poslat do Palestiny.

„Dodnes nevím, proč vybrali zrovna mě a pár dalších kamarádů. Ostatní s námi do Palestiny nemohli. Nikdy jsem nezjistila, podle čeho se rozhodovalo, kdo pojedede a kdo zůstane. Když jsme se loučili v kodaňském přístavu, bylo mi do breku. Však už to bylo podruhé, co jsem musela opustit ty, které mám ráda a jet do bezpečí. Nejdřív rodiče a teď i přátele. Jedna kamarádka mi pak z Dánska poslala básničku. O tom, jak na nás myslí. Ještě dnes mě ta její slova dojímají. Nemůžu říct, že bych se tenkrát nějak těšila na život v Palestině. Někteří z nás ano, oni tam chtěli jet, ale já jsem se nerada loučila s kamarády.“

65 – Zdenka Štiastná (v přední řadě, s řetízkem kolem krku) s českými kamarády v Kodani před odjezdem do Palestiny

archív Judit Shakedové

Po třítydenní cestě napříč Dánskem, Švédskem, přes Rusko, Turecko a Sýrii doputovali do Palestiny.

„Já jsem zprvu ani nebyla taková sionistka jako ostatní, ale když jsme pak všichni společně žili v kibucu, tak se mi to zalíbilo. Mohli jsme něco nového vytvořit, něco vybudovat. Začít nový život v naší zemi.“

„Náš kibuc Gezer byl jiný než ostatní. Drželi jsme při sobě, ale zároveň jsme měli i trošičku volnosti. Když třeba jeden chlapec moc plakal, že nechce spát s ostatními v dětském domě, tak mohl být na noc u rodičů. To se jinde nestávalo,

ale naši to chápali. Však proč tomu bránit? Většinou to ale bylo tak, že rodiče šli ráno do práce a děti byly pak celý den u pečovatelek. Miminka zvláště, větší taky zvláště. Chodily na procházky, učily se, všechno dělaly společně. Po práci brali rodiče děti k sobě na několik hodin, potom je dali spát do dětského domu.“

66 – Kibuc Gezer, kde Judit žila se svým prvním manželem

archiv Judit Shakedové

„Já myslím, že tenhle systém vůbec nebyl špatný. Každý měl, co bylo potřeba. Rodiče klid na práci, děti dostaly tu nejlepší péči. Tehdy jsem si ani neuměla představit, že by někdo přišel po tolika hodinách na poli a ještě si dělal starosti, co bude vařit a kdy uklidí. Takhle to fungovalo moc dobře. Však se zeptej mých dětí, ony tak vyrostly a nezdá se mi, že by nějak trpěly.

A jak to bylo s prací? Jistě že každý nemohl dělat, co chtěl. Na traktor se hlásila spousta zájemců, ale kydat hnůj do toho se nikdo nehrnul. Práce se přidělovala podle toho, na co se kdo hodil a co bylo možné. Já jsem dělala nějaký čas v kravíně, hodně jsem toho přeci už uměla z Dánska. Jednou týdně jsme se setkali všichni v jídelně a diskutovali o různých otázkách. O tom, že se koupí traktor nebo jiný stroj, se rozhodlo za minutu, zato o tom, jak má vypadat nová prolézačka, se mluvilo i dvě hodiny. Najednou se všichni chtěli vyjádřit. A když se nedohodli, tak se prostě začalo příští týden znova.“

„Já jsem byla v Gezeru šťastná, i když jsem tam prožila ledacos. Dobré i zlé. Stále jsem se ještě nevzpamatovala z toho, že rodiče, bratr a jiní příbuzní zahynuli. Trápila jsem se, jak já můžu mít radost, když oni trpěli? A pak se stalo něco, co bolelo znovu. Během osvobozovací války, která začala v listopadu 1947, byl Gezer stále ohrožen. Vedení našeho kibucu rozhodlo, že děti a jejich ošetřovatelky budou evakuovány do bezpečí. Tehdy jsem pečovala o děti, a měla odjet s nimi. A já si říkala: zase mám jet pryč a moji milí jsou v nebezpečí? To mi trhalo srdce. Asi po týdně byl Gezer bombardován. Jedna maminka byla raněná, tak se nakonec všechno změnilo, my ošetřovatelky jsme se vrátily do kibucu a maminky šly k dětem.

12. června 1948 náš kibuc napadli Jordánci, bylo nás asi padesát, z toho patnáct děvčat. Čtyři hodiny trval ten boj, bylo mnoho padlých. Ti, kteří přežili museli do zajateckého

tábora, některým se podařilo uprchnout. Nás děvčata propustili druhý den, trnula jsem hrůzou, co je s mým Icikem. Tehdy už jsem věděla, že čekáme miminko, i Icik věděl, bylo to teprve na začátku.

O tom, co se stalo Icikovi, jsem se dozvěděla až po několika dnech. Řekl mi to jeho kamarád Šlomo. Ptám se ho: „Co víš o Icikovi?“ A on odpověděl: „Ty nevíš?“ A já pochopila...

Ta bolest se nedala vydržet, ale musela jsem v sobě najít sílu. Naše Edna, Ednale, která se narodila půl roku potom, byla krásné, rozesmáté dítě, smála se jako sluníčko. Byl jí rok a půl, když onemocněla. Tři týdny ležela v nemocnici. Byla tam karanténa a tak mě k ní vůbec nepustili. Ednale zemřela v srpnu...”

„Nevím, jak jsem to všechno přečkala, ale kamarádi z kibucu mi pomohli. Věděli, jak moc jsem si přála být učitelkou. Umožnili mi studovat na pedagogické akademii a tím splnili mé přání. Taky jsem mohla trochu myslet na něco jiného než na tu bolest. V roce 1952 jsem si vzala Šloma, prožili jsme spolu šedesát let. Vloni šel nakoupit na trh jako vždy, a najednou telefon z nemocnice. Měl sice srdeční vadu, ale cítil se dobře. Ten den se srdce zastavilo. Ani jsme se nestihli rozloučit.“

Rozhovor Judity Matyášové, 2012

67 – Judit se svou kamarádkou a rodinou

foto Judita Matyášová

Zleva: Judit, její kamarádka Nemka, kterou potkala po 70 letech, vnučka Tali, syn Yuval, Nemčin syn Petr, Nemčina dcera Lynn.

